

2024/736

5.3.2024

AANBEVELING (EU) 2024/736 VAN DE COMMISSIE

van 1 maart 2024

over een gedragscode inzake burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 292,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Een sterke betrokkenheid van burgers met het oog op kennisvalorisatie is van cruciaal belang om de invoering van innovatieve oplossingen te versnellen en nieuwe technologieën, producten en diensten te ontwikkelen om de meest urgente maatschappelijke uitdagingen aan te pakken terwijl eerlijke groene en digitale transities worden gewaarborgd ⁽¹⁾.
- (2) De gedragscode inzake burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie weerspiegelt de nieuwe aanwijzingen die zijn ingevoerd bij de aanbeveling van de Raad over de leidende beginselen voor kennisvalorisatie, aangezien deze het leggen van verbindingen en cocreatie tussen alle actoren op het gebied van O&I aanmoedigt en het belang van ondernemersvaardigheden en -praktijken benadrukt ⁽²⁾. Ook draagt de gedragscode bij aan de actie om de "leidende beginselen voor kennisvalorisatie" te verbeteren die deel uitmaakt van de EOR-beleidsagenda voor 2022-2024 ⁽³⁾.
- (3) In de conclusies van de Raad over de nieuwe Europese innovatieagenda wordt verklaard dat er een grote rol is weggelegd voor gemeenschappen, steden en regio's bij het opbouwen van wereldwijd concurrerende O&I-ecosystemen en groei-strategieën. Bovendien is in die conclusies opnieuw bevestigd dat instellingen voor hoger onderwijs moeten worden aangemoedigd om beter te worden in het interageren met hun ecosystemen door de nodige kennis, vaardigheden en competenties bij te brengen ⁽⁴⁾.
- (4) In de aanbeveling van de Raad over het Pact voor onderzoek en innovatie in Europa wordt opgeroepen tot een actievere betrokkenheid van burgers en de samenleving bij onderzoek en innovatie in alle dimensies, tot het vergroten van het bewustzijn van mensen van de voordelen en effecten van onderzoek en innovatie in hun dagelijks leven, tot het waarborgen van een grotere diversiteit aan benaderingen voor het ontwerpen en uitvoeren van onderzoeks- en innovatiebeleid en tot het vergroten van de relevantie van O&I voor de samenleving ⁽⁵⁾.
- (5) In de aanbeveling van de Raad ⁽⁶⁾ over een Europees kader voor het aantrekken en behouden van onderzoeks-, innovatie- en ondernemingstalenten in Europa wordt de lidstaten aanbevolen om specifiek de nadruk te leggen op programma's die gericht zijn op het versterken van de vaardigheden die onderzoekers nodig hebben om deel te nemen aan kennisvalorisatieactiviteiten en op het bevorderen en ondersteunen van beoordelings- en beloningssystemen voor onderzoekers die, onder meer, een diversiteit aan resultaten en activiteiten erkennen, waaronder de interactie met de samenleving.

⁽¹⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Research & innovation valorisation channels and tools: boosting the transformation of knowledge into new sustainable solutions* (Valorisatiekanalen en -instrumenten voor onderzoek en innovatie: stimuleren van de omzetting van kennis in nieuwe duurzame oplossingen), Publicatiebureau van de Europese Unie, 2020.

⁽²⁾ Aanbeveling (EU) 2022/2415 van de Raad van 2 december 2022 betreffende de leidende beginselen voor kennisvalorisatie (PB L 317 van 9.12.2022, blz. 141).

⁽³⁾ Bijlage bij de conclusies van de Raad van 26 november 2021 over het toekomstig bestuur van de Europese Onderzoeksruimte.

⁽⁴⁾ Document 14705/22 van de Raad.

⁽⁵⁾ Document 13701/21 van de Raad.

⁽⁶⁾ Aanbeveling van de Raad van 18 december 2023 betreffende een Europees kader voor het aantrekken en behouden van onderzoeks-, innovatie- en ondernemingstalenten in Europa (PB C, C/2023/1640, 29.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1640/oj>).

- (6) De transitie naar open wetenschap en de verschuiving richting open innovatie leveren zowel uitdagingen als kansen op in het zich ontwikkelende ecosysteem van O&I. De burgerwetenschappelijke benadering is steeds belangrijker geworden als sleutelement van de Europese onderzoeksruimte om onderzoek te versterken, terwijl de betrokkenheid van burgers en de samenleving bij O&I de relevantie van onderzoek voor de maatschappelijke behoeften en het vertrouwen in de wetenschap vergroot. Deze ontwikkelingen moeten topprestaties en de impact van de investeringen van de Unie in O&I waarborgen terwijl tegelijkertijd de belangen van de Unie worden veiliggesteld. In dit verband draagt de toolkit voor de bestrijding van buitenlandse inmenging op het gebied van O&I ⁽⁷⁾ bij tot bewustmaking en een grotere weerbaarheid in de O&I-sector in heel Europa, wat de veiligheid van onderzoek bij gezamenlijke O&I-activiteiten versterkt ⁽⁸⁾.
- (7) Burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie levert kansen en uitdagingen op, omdat er verschillende actoren bij betrokken kunnen zijn, zoals universiteiten, onderzoeksorganisaties, bedrijven, waaronder kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), lokale gemeenschappen en gemeenten, niet-gouvernementele organisaties (ngo's), groepen van burgers, sociale partners, kunst- en culturele instellingen, met hun eigen unieke competenties en hun eigen bijdragen aan impactvolle kennisvalorisatie ⁽⁹⁾.
- (8) Burgerbetrokkenheid zou een standaardpraktijk moeten zijn bij kennisvalorisatie, vooral om beter te kunnen inspelen op de behoeften van burgers en de resultaten ervan ten goede laten komen aan de samenleving, naast het traditionele winstoogmerk. Wat moet worden bevorderd is een duurzame en terugkerende betrokkenheid van groepen en gemeenschappen in een faciliterende omgeving, waarbij de gecreëerde voordelen en waarde worden erkend en organisaties strategische benaderingen ontwikkelen om die betrokkenheid te bevorderen.
- (9) Het doel van de gedragscode inzake burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie is het bieden van effectieve begeleiding en relevante instrumenten voor actoren die betrokken zijn bij onderzoek en innovatie (O&I). De gedragscode zal actoren op het gebied van O&I ondersteunen bij het creëren van een faciliterende omgeving, helpen bij het opzetten van participatieve processen en praktijken en bijdragen aan duurzame burgerbetrokkenheid om innovatieve, op kennis gebaseerde oplossingen beter af te stemmen op de behoeften van burgers.
- (10) De gedragscode bouwt voort op de input van de praktijkgemeenschap over burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie en is ook gebaseerd op de bevindingen van een onderzoek naar beste praktijken voor burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie ⁽¹⁰⁾.
- (11) Alle actoren op het gebied van O&I, zoals universiteiten en andere instellingen voor hoger onderwijs, publieke en particuliere onderzoeks-, innovatie- en technologieorganisaties, onderzoeks- en technologie-infrastructuren, bedrijven van elke omvang, beleidsmakers en andere actoren zoals steden en gemeenschappen, het maatschappelijk middenveld en groepen van burgers, en tussenpersonen, zoals professionals op het gebied van kennis- en technologieoverdracht, starterscentra, wetenschapsparken, labs en hubs, worden aangemoedigd om deze gedragscode te volgen.
- (12) De aanbevelingen onder punt 2 van de gedragscode zijn geformuleerd op organisatorisch niveau, hoewel de inhoud ervan ook essentieel is voor het begeleiden van individuele onderzoekers, innovatoren, praktijkbeoefenaren op het gebied van burgerbetrokkenheid en hun teams. De aanbevelingen onder punt 3 van de gedragscode zijn bedoeld als leidraad voor de acties van praktijkbeoefenaren die programma's en initiatieven op het gebied van burgerbetrokkenheid ontwerpen en uitvoeren, en voor alle actoren en belanghebbenden die een sleutelrol spelen bij het succes daarvan (burgers, onderzoekers, het bedrijfsleven, tussenpersonen, beleidsmakers en anderen).
- (13) Deze leidraad zal de levendige onderzoeks- en innovatieomgeving binnen de EOR verder versterken om meer erkenning te geven aan het potentieel van burgerbetrokkenheid met het oog op impactvolle kennisvalorisatie en een positieve maatschappelijke transformatie,

⁽⁷⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Tackling R&I foreign interference* (Buitenlandse inmenging bij O&I aanpakken) — werkdocument van de diensten van de Commissie, Publicatiebureau van de Europese Unie, 2022.

⁽⁸⁾ Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Raad betreffende een "strategie voor economische veiligheid van de EU" (JOIN(2023) 20 final).

⁽⁹⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Fostering knowledge valorisation through the arts and cultural institutions* (Kennisvalorisatie bevorderen via kunst- en culturele instellingen), Publicatiebureau van de Europese Unie, 2022.

⁽¹⁰⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Fostering Knowledge valorisation through citizen engagement* (Kennisvalorisatie bevorderen via burgerbetrokkenheid), Publicatiebureau van de Europese Unie, 2024.

HEEFT DE VOLGENDE AANBEVELING VASTGESTELD:

1. DEFINITIES

Voor de toepassing van deze aanbeveling wordt verstaan onder:

- 1) “kennisvalorisatie”: het proces waarbij uit kennis maatschappelijke en economische waarde wordt gecreëerd door verschillende gebieden en sectoren met elkaar te verbinden en door gegevens, knowhow en onderzoeksresultaten om te zetten in duurzame producten, diensten, oplossingen en op kennis gebaseerde beleidsmaatregelen die de samenleving ten goede komen ⁽¹¹⁾;
- 2) “burgerbetrokkenheid”: de betrokkenheid van burgers bij participatieve processen van besluitvorming, implementatie en monitoring, om de kwaliteit, de transparantie en het eigenaarschap van beleid op lokaal, nationaal en EU-niveau te verbeteren ⁽¹²⁾, zoals krachtig ondersteund door de Conferentie over de toekomst van Europa en de daaruit voortkomende Europese burgerpanels voor het aanpakken van huidige en toekomstige uitdagingen en het op belangrijke gebieden aanpassen van nieuwe instrumenten via burgerpanels ⁽¹³⁾. Dit hangt ook samen met het vernieuwde portaal “Geef uw mening” en het online platform voor burgerbetrokkenheid;
- 3) “burgerwetenschap”: de vrijwillige deelname van niet-professionele wetenschappers aan onderzoek en innovatie in verschillende stadia en op verschillende niveaus van betrokkenheid, van het vormgeven van onderzoeksagenda's en -beleid tot het verzamelen, verwerken en analyseren van gegevens en het beoordelen van de uitkomsten van onderzoek ⁽¹⁴⁾;
- 4) “burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie”: de betrokkenheid van burgers, groepen van burgers, maatschappelijke organisaties en gemeenschappen met O&I-actoren om kennis en onderzoeksresultaten te valoriseren voor innovatieve oplossingen die inspelen op maatschappelijke behoeften, helpen om marktkansen te benutten en beleidsvorming ondersteunen. Dit wordt bereikt door de commercialisering en de marktopname en -uitrol, op de werkplek of in de samenleving, van innovatieve producten, technologieën of diensten die beter inspelen op de behoeften van gebruikers, door het creëren van waarde voor de samenleving die niet in geld wordt uitgedrukt, het informeren van beleidsmakers en het verbeteren van de beleidsvorming, en het vergroten van het bewustzijn, het cultiveren van vaardigheden en kennis en het ontwikkelen van nieuwe organisatie-, consumptie- en productiemodellen die gedragsveranderingen en transformaties binnen de samenleving ondersteunen ⁽¹⁵⁾;
- 5) “de academische wereld”: universiteiten en andere instellingen voor hoger onderwijs, waaronder publieke en particuliere onderzoeks- en technologieorganisaties ⁽¹⁶⁾, hogescholen en andere instellingen voor hoger beroepsonderwijs en -opleiding;
- 6) “intellectuele activa”: alle resultaten of producten die worden gegenereerd door O&I-activiteiten (bv. intellectuele-eigendomsrechten, gegevens, knowhow, prototypen, processen, praktijken, technologieën en software) ⁽¹⁷⁾;
- 7) “open wetenschap”: een benadering van het wetenschappelijke proces op basis van open samenwerking, instrumenten en kennisverspreiding, zoals bedoeld in artikel 14, lid 1, van Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad ⁽¹⁸⁾;
- 8) “open innovatie”: de benadering waarbij het innovatieproces buiten een organisatie wordt opengesteld ⁽¹⁹⁾;
- 9) “open toegang”: kosteloos aan de eindgebruiker verstrekte toegang tot onderzoeksgegevens, met inbegrip van wetenschappelijke publicaties, overeenkomstig artikel 14, lid 1, punt a), en artikel 39, lid 3, van Verordening (EU) 2021/695.

⁽¹¹⁾ Aanbeveling (EU) 2022/2415.

⁽¹²⁾ Europees Comité van de Regio's, *From local to European: Putting citizens at the centre of the EU agenda* (Van lokaal naar Europees: burgers centraal zetten bij de EU-agenda), directoraat Communicatie van het Europees Comité van de Regio's, 2019.

⁽¹³⁾ Conferentie over de toekomst van Europa — Europese Commissie (europa.eu).

⁽¹⁴⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Citizen Science — Elevating research and innovation through societal engagement* (Burgerwetenschap — onderzoek en innovatie versterken door maatschappelijke betrokkenheid), *Publicatiebureau van de Europese Unie*, 2020.

⁽¹⁵⁾ Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, *Fostering Knowledge valorisation through citizen engagement* (Kennisvalorisatie bevorderen via burgerbetrokkenheid), *Publicatiebureau van de Europese Unie*, 2024.

⁽¹⁶⁾ Gebaseerd op de definitie van “academische sector” in de geannoteerde modelsubsidieovereenkomst van Horizon 2020.

⁽¹⁷⁾ Aanbeveling (EU) 2023/499 van de Commissie van 1 maart 2023 betreffende een gedragscode voor het beheer van intellectuele activa met het oog op kennisvalorisatie in de Europese Onderzoeksruijme (PB L 69 van 7.3.2023, blz. 75).

⁽¹⁸⁾ Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van Horizon Europa — het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 1).

⁽¹⁹⁾ Aanbeveling (EU) 2023/499.

2. EEN GUNSTIG KLIMAAT SCHEPPEN VOOR DUURZAME BURGERBETROKKENHEID

2.1. Aanbevolen wordt om op organisatieniveau een betrokkenheidsstrategie voor waardecreatie te hanteren binnen een consistent actiekader door:

- de doelstellingen van de samenwerking met de betrokken belanghebbenden te definiëren (zoals burgers en groepen van burgers, steden en gemeenschappen, de academische wereld, industriële partners en beleidsmakers), evenals hun stimulansen en verwachtingen;
- een duidelijke en transparante redenering te ontwikkelen die duidelijk maakt hoe de betrokkenheid van burgers waarde oplevert voor de samenleving;
- impacttrajecten op de korte, middellange en lange termijn in kaart te brengen, waarbij vooral rekening wordt gehouden met de belangrijkste doelstellingen, namelijk om te voorzien in de behoeften van burgers door middel van innovatieve oplossingen en om O&I-gerelateerde beleidsdoelstellingen te realiseren, met inbegrip van, indien mogelijk, potentiële aanvullende effecten zoals versterking van de positie van burgers, een toegenomen vertrouwen in de wetenschap en verbeterde vaardigheden van burgers (ontwikkeling van nieuwe vaardigheden en competenties, bv. op het gebied van burgerparticipatie, creativiteit, innovatie en ondernemerschap);
- een stappenplan voor valorisatie te ontwikkelen om ervoor te zorgen dat de betrokkenheid van burgers zich vertaalt in waarde voor de economie en de samenleving, met inbegrip van de middelen die nodig zijn om maatschappelijke en economische effecten te genereren. Dit zou een goede planning van alle fasen van de actie moeten omvatten, en vooral van de vervolfasen, waarbij de betrokkenheid van particuliere en publieke actoren die zich zullen inzetten voor de toepassing van oplossingen (inclusief de verdere ontwikkelingen die nodig zijn om een uitrolfase te bereiken) moet worden gewaarborgd. Het stappenplan voor valorisatie zou ook een planning moeten omvatten van de capaciteiten en (de toegang tot) de middelen die nodig zijn om de toepassing te bevorderen, bijvoorbeeld door het bedrijfsleven, de academische wereld en beleidsmakers, met inbegrip van steden en gemeenschappen. Ook zouden de middelen om de oplossingen naar de markt en naar de samenleving te brengen, moeten worden meegewogen, zoals overheidsfinanciering, crowdfunding, bedrijfs ondersteuning enz.,
- een monitoring- en evaluatiekader te ontwikkelen, ook voor het beoordelen van de maatschappelijke en economische waarde die voortvloeit uit het proces van burgerbetrokkenheid.

2.2. Capaciteitsopbouw en de ontwikkeling van synergieën zijn sleutelementen voor effectieve burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie. Aanbevolen wordt om:

- scholing en ontwikkeling van vaardigheden aan te bieden aan alle medewerkers die betrokken zijn bij kennisvalorisatie teneinde de maatschappelijke betrokkenheid en het gebruik van participatieve praktijken en processen te vergroten;
- sterke expertise op het gebied van participatieve praktijken op te bouwen binnen overheidsdiensten door middel van programma's voor capaciteitsopbouw voor overheidsfunctionarissen en door vaardigheden voor cocreatie en burgerbetrokkenheid op te nemen in het competentiekader van alle openbare O&I-instellingen en beleidsvormende instanties;
- complementariteiten in kaart te brengen en synergieën met andere initiatieven, platforms en programma's tot stand te brengen, evenals met particuliere bedrijven die op dit gebied actief zijn;
- onderzoek te blijven doen naar relevante lokale, regionale, nationale en bestaande EU-beleidslijnen, programma's en strategieën.

2.3. Aanbevolen wordt om een transdisciplinaire en sectoroverschrijdende samenwerkingsaanpak te hanteren en intellectuele activa op passende wijze te beheren. Hiervoor is nodig:

- dat gebruik wordt gemaakt van mogelijkheden om in verschillende sectoren en domeinen samen te werken, zoals technologie, het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en alle wetenschappelijke vakgebieden, inclusief de sociale wetenschappen, de geesteswetenschappen en de kunsten, om transdisciplinaire programma's en regelingen op te zetten;
- dat rekening wordt gehouden met het beheer van intellectuele eigendom, in overeenstemming met de gedragscode voor het beheer van intellectuele activa met het oog op kennisvalorisatie in de EOR⁽²⁰⁾, gericht op de achtergrondkennis van alle deelnemers, open innovatie, open wetenschap, het gebruik van data voor de cocreatie van innovatieve oplossingen en het gebruiken en delen van resultaten;
- dat ernaar wordt gestreefd dat ieders bijdrage aan de resultaten wordt erkend, door duidelijke voorwaarden voor eigenaarschap te definiëren — indien mogelijk vanaf het begin van de actie, en door de bijdragen van burgers te erkennen, ook in presentaties, wetenschappelijke publicaties, manuscripten en beschrijvingen van eindresultaten en producten;

⁽²⁰⁾ Aanbeveling (EU) 2023/499.

- dat, waar nodig, vrije toegang (*open access*) wordt geboden om de herbruikbaarheid van de resultaten te bevorderen;
- dat ervoor wordt gezorgd dat de beginselen van privacy, vertrouwelijkheid en ethiek worden nageleefd bij het beheer van intellectuele activa, met name bij het verwerken van gegevens en het verspreiden en het delen van resultaten.

2.4. Om sociale inclusie, diversiteit en gendergelijkheid te waarborgen, wordt aanbevolen om:

- de betrokkenheidsstrategie aan te passen zodat alle doelgroepen worden bereikt, met inbegrip van kwetsbare personen, gemarginaliseerde en ondervertegenwoordigde groepen, jongeren, ouderen, personen met een beperking en personen met een migratieachtergrond, door belemmeringen voor participatie weg te nemen, waaronder, onder meer, belemmeringen die voortvloeien uit een gebrek aan relevante vaardigheden en middelen;
- er rekening mee te houden dat burgers in verschillende mate bij de actie betrokken kunnen zijn, waarbij sommigen meer tijd en middelen kunnen besteden dan anderen;
- te streven naar interdisciplinariteit en complementariteit in de onderzoeksgroepen, waarbij een goede aansluiting met burgers en andere actoren wordt gerealiseerd;
- ernaar te streven dat, indien nodig, specifieke beroepsvaardigheden en profielen worden opgenomen, bijvoorbeeld deskundigen op het gebied van facilitatie en bemiddeling, juridisch deskundigen ter ondersteuning van het beheer van intellectuele activa, en deskundigen op het gebied van burgerbetrokkenheid en op het gebied van inclusiviteit, diversiteit en ethiek.

2.5. Programma's voor burgerbetrokkenheid moeten gericht zijn op het waar nodig bevorderen van de repliceerbaarheid en schaalbaarheid van acties en projecten voor burgerbetrokkenheid door:

- het gebruik van bestaande, en indien nodig de ontwikkeling van nieuwe, raamwerken, toolkits en richtlijnen te ondersteunen die, afhankelijk van hun behoeften, gemakkelijk kunnen worden aangepast en gebruikt door organisaties en gemeenschappen ⁽²¹⁾,
- het delen en de toegankelijkheid van instrumenten en richtlijnen, beste praktijken en geleerde lessen te bevorderen;
- relevante tussenpersonen in te schakelen die de interactie met de betrokken gemeenschappen grotendeels kunnen faciliteren en die de processen voor replicatie en opschaling kunnen begeleiden, indien dat in het licht van eventuele contextspecificiteit relevant en wenselijk is;
- gebruik te maken van platforms die de verschillende belanghebbenden op het gebied van O&I samenbrengen (onderzoekers en academici, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, praktijkbeoefenaren en beleidsmakers) ⁽²²⁾;
- het gebruik van beschikbare digitale platforms en openbare kennisopslagplaatsen te faciliteren ⁽²³⁾, de uitdagingen en kansen van voorbeelden van beste praktijken bij acties voor burgerbetrokkenheid op lange termijn te documenteren en de zichtbaarheid en duurzaamheid ervan te waarborgen;
- gespecialiseerde, op maat gemaakte richtlijnen te ontwikkelen voor praktische implementatie ter plaatse, waarbij waar mogelijk ook gebruik wordt gemaakt van relevante casestudies in vergelijkbare contexten.

2.6. Aanbevolen wordt om de tijd en moeite die personen aan het proces van burgerbetrokkenheid besteden, te erkennen en te valoriseren, onder meer door:

- de ontwikkeling van stimulansen en beloningen te ondersteunen, zoals prijzen, publieke/formele erkenningsregelingen op lokaal niveau, bv. van gemeenten, burgerverenigingen, openbare instellingen, de academische wereld en financieringsorganen;
- de prestaties van onderzoekers bij de evaluatie te erkennen en te belonen, voortbouwend op het werk van de Coalitie voor het bevorderen van onderzoeksbeoordeling (CoARA).

⁽²¹⁾ Bijvoorbeeld de leidraden en instrumenten van het Competentiecentrum voor participatieve democratie, *Do it yourself (DIY) manual for mobilising and engaging stakeholders and citizens in climate change adaptation planning and implementation* (Het doe-het-zelfhandboek voor het mobiliseren en betrekken van belanghebbenden en burgers bij de planning en invoering van aanpassing aan de klimaatverandering), en *Corporate Guidance for Citizen Engagement* (Zakelijke leidraad voor burgerbetrokkenheid) (december 2023).

⁽²²⁾ Zoals de Gemeenschap voor onderzoek en innovatie op het gebied van veiligheid in Europa (CERIS).

⁽²³⁾ Zoals het EU-kennisvalorisatieplatform, het EU-platform voor burgerwetenschap en het LivingLabs-platform.

2.7. Aanbevolen wordt om acties te ondersteunen die het bewustzijn van de voordelen van kennisvalorisatie vergroten, onder meer door:

- publieke bewustmakingsinitiatieven te organiseren waarbij relevante belanghebbenden betrokken zijn, waaronder gemeenschaps- en non-profitorganisaties, lokale overheden, de academische wereld en het bedrijfsleven;
- bewustmakingscampagnes en opleidingsactiviteiten binnen elke organisatie te bevorderen, gericht op de eigen werknemers;
- de betrokkenheid van burgers te bevorderen door middel van specifieke acties, zoals campagnes, openbare bijeenkomsten en onlineplatforms.

2.8. Aanbevolen wordt om op organisatorisch niveau een duidelijk gedefinieerd evaluatiekader vast te stellen voor de beoordeling van de doeltreffendheid van burgerbetrokkenheid en participatieve processen die tot kennisvalorisatie leiden, door:

- passende kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en maatstaven te definiëren om de burgerbetrokkenheid te evalueren, welke zijn afgestemd op de doelstellingen van de actie en beantwoorden aan de behoeften van de belanghebbenden, op basis van een gemeenschappelijke visie die gezamenlijk is besproken en gedefinieerd en die voor iedereen duidelijk is;
- in aanmerking te nemen dat algemeen gebruikte outputindicatoren mogelijk niet een alomvattend inzicht geven in de doeltreffendheid van het participatieve proces en dat er behoefte is om verder te kijken dan de outputs en uitkomsten en om de effecten van de concrete actie te beoordelen;
- sleutelgebieden voor een evaluatiekader te overwegen, zoals outreach, waarbij gedetailleerd wordt onderzocht wie ergens bij betrokken is en onder welke voorwaarden, participatieve activiteiten, waarbij wordt beoordeeld hoe de verschillende actoren bij het proces worden betrokken, en waardecreatie, wat het identificeren en beoordelen van de voordelen van het participatieve proces impliceert.

3. BURGERBETROKKENHEID MET HET OOG OP KENNISVALORISATIE BEHEREN

3.1. Aanbevolen wordt om de stimulansen en verwachtingen van alle partners duidelijk in kaart te brengen en daar overeenstemming over te bereiken. Hiervoor is nodig:

- dat de stimulansen die verschillende actoren hebben om zich in te zetten voor kennisvalorisatie duidelijk in kaart worden gebracht en worden gecommuniceerd, met name:
 - a) stimulansen voor burgers, waaronder erkenning, een sterker gevoel van verbondenheid met een gemeenschap, het delen van kennis, het gevoel dat ze een stem hebben, het leveren van een zinvolle bijdrage, zich bezighouden met wetenschap, iets nieuws leren, het aanleren van nieuwe vaardigheden zoals op het gebied van projectmanagement en ondernemerschap, en het ontvangen van een materiële vergoeding;
 - b) stimulansen voor onderzoekers, waaronder formele erkenning voor hun inspanningen en hun rol in de gemeenschap, hun loopbaan- en mobiliteitsmogelijkheden, hun netwerken en het opbouwen van samenwerkingsverbanden met diverse belanghebbenden, evenals het boeken van vooruitgang op hun vakgebied en de ontwikkeling van oplossingen met grote maatschappelijke en economische effecten;
 - c) stimulansen voor het bedrijfsleven, waaronder de ontwikkeling van producten en diensten die beter inspelen op de behoeften van de samenleving en het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid;
 - d) stimulansen voor beleidsmakers en andere belanghebbenden in de publieke sector, waaronder betere beleidsvorming en het leveren van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen, alsook een groter vertrouwen in en grotere transparantie bij beleidsvorming;
- dat ervoor wordt gezorgd dat de stimulansen niet strijdig zijn met ethische beginselen en waarden, vooral in het geval van gevoelige onderwerpen of kwetsbare gemeenschappen;
- dat rekening wordt gehouden met de culturele context en met culturele verschillen in de manier waarop stimulansen worden ervaren en gewaardeerd;

- dat de verwachtingen van de deelnemers in kaart worden gebracht, en in het bijzonder die van burgers, onderzoekers, het bedrijfsleven en beleidsmakers, met behulp van een cocreatieproces, waarbij de verwachtingen gezamenlijk worden ontwikkeld;
- dat rekening wordt gehouden met de behoefte aan flexibiliteit en aanpassing en dat ernaar wordt gestreefd dat de verwachtingen blijven aansluiten op de evoluerende context en doelstellingen van de opdracht, en dat er mechanismen worden toegepast om geschillen aan te pakken en op te lossen wanneer niet aan de verwachtingen wordt voldaan of zich conflicten voordoen, op een transparante manier die het vertrouwen vergroot.

3.2. Aanbevolen wordt om gedurende het gehele betrokkenheidsproces het momentum vast te houden door:

- te zorgen voor een klimaat waarin het beginsel van transparantie wordt bevorderd en waar vertrouwen tussen alle betrokkenen onderling wordt gekoesterd, inclusief de gemeenschap(en) waarop de resultaten van de actie betrekking hebben;
- een voortdurende en transparante uitwisseling met alle deelnemers tot stand te brengen, waarbij de betekenis van hun inbreng duidelijk wordt verwoord en op transparante wijze inzicht wordt gegeven in de manier waarop hun bijdragen zullen worden gebruikt;
- toegankelijke en inclusieve taal te gebruiken en de toegang van burgers tot informatie en hulpmiddelen van hoge kwaliteit te vergemakkelijken, ook door het aanbieden van passende scholing (bv. over het beheer van gegevens, achtergrondkennis en intellectueel eigendom) wanneer dat nodig is.

3.3. Aanbevolen wordt om de passende methode of combinatie van methoden en instrumenten voor de implementatie te definiëren (bv. living labs, overlegplatforms, hackathons, overlegsessies enz.), met name door:

- te streven naar een optimale onderlinge afstemming van de doelstellingen van de actie, de doelgroep, de fase van betrokkenheid, de middelen en de specifieke context, en de kenmerken van verschillende methoden/instrumenten bij het kiezen van een methode of combinatie van methoden en instrumenten;
- bekende beste praktijken en richtlijnen toe te passen en voort te bouwen op bestaande deskundigheid, netwerken en instrumenten ⁽²⁴⁾;
- kennis die voortkomt uit de implementatie van burgerbetrokkenheidsacties te behouden en praktijken en geleerde lessen te delen ten behoeve van een groeiende gemeenschap van praktijkbeoefenaren die zich bezig houden met burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie.

3.4. Om een passende communicatiestrategie voor de betrokkenheidsactie te ontwikkelen en te implementeren, wordt aanbevolen om:

- gerichte communicatiematerialen en briefings aan te bieden aan alle betrokken actoren, waarin hun rol, de verwachte resultaten, de voordelen enz. duidelijk worden uitgelegd;
- duidelijk te communiceren over de potentiële sociale en economische effecten om het gevoel van eigenaarschap bij alle deelnemers te versterken;
- gedurende het hele proces te communiceren in plaats van alleen de focus te leggen op de beginfasen als informatie- en aanwervingsinstrument;
- te zorgen voor duidelijkheid en transparantie in de berichtgeving aan deelnemers en alle belanghebbenden door, indien mogelijk, professionals op het gebied van wetenschapscommunicatie erbij te betrekken;
- te voorzien in een open kanaal voor feedback tussen burgers en andere belanghebbenden die bijdraagt aan de monitoring en evaluatie van de actie, waarover duidelijk vanaf het begin wordt gecommuniceerd, en die het samenwerkingskader kan verbeteren, terwijl de verzoeken om feedback van burgers en andere deelnemers beheersbaar blijven;
- “naar buiten” te communiceren, buiten het onderzoeksproject/cocreatieproces, naar een breder publiek; dit omvat onder meer het onder de aandacht brengen van succesverhalen en positieve resultaten die voortkomen uit burgerbetrokkenheid met het oog op kennisvalorisatie teneinde anderen te inspireren en praktische voorbeelden ten behoeve van toekomstige initiatieven aan te reiken.

⁽²⁴⁾ Zie bijvoorbeeld Climathon (climate-kic.org). Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie, Pottaki, I., *Valorising research through citizens' engagement — How to run hackathons with citizens* (Valorisatie van onderzoek door middel van burgerbetrokkenheid – hoe werkt een hackathon met burgers?), Publicatiebureau van de Europese Unie, 2022.

3.5. Aanbevolen wordt om het potentieel van digitale technologieën te benutten om acties voor burgerbetrokkenheid te vergemakkelijken, vooral door deelnemers uit een groot aantal regio's met elkaar te verbinden, door:

- het gebruik van digitale oplossingen met een mensgericht en duurzaam ontwerp te bevorderen;
- de positie van burgers te versterken door middel van de ontwikkeling van vaardigheden en scholing in het gebruik van passende digitale platforms;
- waar nodig gebruik te maken van digitale technologieën, naast traditionele technologieën, om de betrokkenheid en inclusiviteit te vergroten.

Gedaan te Brussel, 1 maart 2024.

Voor de Commissie
Iliana IVANOVA
Lid van de Commissie
